UDC 821.14’02:929 Kurt A. R.

ПОСВЕЋЕНИК ИЗУЧАВАЊУ ОТКРИВАЊА СЛОБОДЕ У АНТИЧКОЈ ГРЧКОЈ
Kurt Arnold Raaflaub
(15. 2. 1941 – 12. 9 2023)

Колега из Редакције *Зборника Матице српске за класичне студије* професор Мирко Обрадовић пре неку годину имао је прилике да разговара са једним својим некадашњим студентом, који је у то време студирао на Универзитету Браун у САД. Студент га је обавестио да се професор Рафлауб с великим задовољством сећа свог доласка у Београд и Србију септембра 2011. године, као гост Друштва за античке студије Србије, чији је постао и члан, као и део Редакције Класичног зборника Матице српске. Том приликом је суделовао на скупу Друштва и одржао неколико знаменитих предавања на Филозофском факултету у Београду и Филозофском факултету у Новом Саду, обишавши с колегама и неколико археолошких локалитета. Студенту колеге Обрадовића рекао је да се веома радује новој посети Србији после прележане короне и наставку сјајне сарадње са српским научницима из класичних наука.

Нажалост до тога није дошло, јер је Курт несрећно пао у свом стану у Провиденсу, са повредама које се нису могле санирати ни у болници, где је преминуо 12. септембра 2023. године. У том тренутку је још сарађивао са Редакцијом Класичног зборника Матице српске, са занимљивим плановима за даљу заједничку сарадњу. Друштво за античке студије Србије је једино могло да проследи његовој удовици, професору Дебори Бедекер, повељу о Награди „Милан Будимир за класичне студије” које је планирало да му лично уручи при поновном доласку. Професор Бедекер се веома обрадовала овом знаку сећања и поштовања према њеном мужу, с којим је, и сама велики научник о антици, дуго и плодно сарађивала. Чак је било и планова да једном заједно допутују у Београд, али је живот пошао другим током. Награда „Милан Будимир за класичне студије”, коју је раније основало Друштво за античке студије, већ пре тога је добила интернационални карактер, јер су поред низа српских млађих класичара, историчара и археолога, њу добили и немачки професор Карл Јоахим Класен из Гетингена, члан Редакције Зборника Матице српске и почасни члан Матице српске и председник FIEC-а, као и други

члан Редакције, италијански професор Ливио Росети из Перуђе, с том разликом што су њих двојица били у прилици да је лично приме овде, будући да су и они долазили на наше међународне научне скупове као гости нашег Античког друштва.

То Друштво је једна мала, али значајна, научна асоцијација, коју су покренули наши професори Милан Будимир и Милош Н. Ђурић. Својевремено део Југословенске асоцијације класичара, српско Друштво је после распада наше отаџбине наставило свој живот, сада и као врло цењен редовни члан светске асоцијације FIEC (Fédération internationale des associations d'études classiques – International Federation of Associations of Classical Studies).

На једном од међународних састанака асоцијације FIEC Иван Гаћански и ја смо и упознали Курта Рафлауба, као представника америчке асоцијације, и тако су почели наше пријатељство и наша сарадња. Курт је био швајцарски и амерички научник, председник Америчког филолошког друштва (касније преименованог у Society for Classical Studies), дуго професор на Универзитету Браун у Провиденсу, САД, где је предавао класичне науке, грчку и римску историју, и као професор емеритус отишао у пензију 2009. године.

Први некролози после његове смрти наводе: *Er war ein Schweizer Althistoriker*. Он је, наравно, био то, али и не само то. Најпре, Курт је рођен у Камеруну 1941. године, где су његови родитељи били мисионари, и тек са седам година прешао је у Базел. Ту је завршио хуманистичку гимназију и студирао историју и класичну филологију на Базелском универзитету 1960–1963. и 1965–1970. и у Хамбургу 1963–1964. године. Код професора Кристијана Мајера у Базелу одбранио је докторску тезу о грађанском рату између Цезара и Помпеја. Поред Универзитета у Базелу био је и у Келну, као асистент за стару историју (1969–1972), а у међувремену је предавао латински и грчки у гимназији у Базелу 1970–1972. године. После тога прелази на Слободни универзитет у Берлину (1972–1978), где почиње своју каснију бриљантну научну и професорску каријеру. Са стипендијом Центра за хеленске студије 1976–1977. у Вашингтону (САД) припрема своју тезу с којом хабилитира 1979. године на тему *Die Entdeckung der Freiheit – zur historischen Semantik und Gesellschaftsgeschichte eines politischen Grundbegriffs der Griechen*.

Његова живописна професионална одисеја наставља се 1978. године на Универзитету Браун у САД, где ради као професор за античку историју (Geschichte des Altertums), све до одласка у пензију као професор емеритус 2009. године, од 1980. као редовни професор за класичне студије и историју (Classics and History). Наставио је да се бави својом омиљеном темом о почецима политичког мишљења код Грка, сада у Минхену, а од 1992. до 2000. године био је директор (Center for Hellenic Studies) у Вашингтону, заједно са својом супругом професором Дебором Бедекер, која је и сама веома истакнут класични стручњак. Од 1995. све до неочекиване смрти 2023. године био је дописни члан Немачког археолошког института. Велики зналац латинског језика, бавио се и превођењем и 2017. године је у Њујорку објавио комплетног Цезара којим се бавио још

од раних година у Базелу, под насловом *The Landmark Julius Caesar – The complete works: Gallic war, Civil war, Alexandrian war, African war and Spanish war* (издавач Pantheon).

Курт Рафлауб је читао, писао и предавао на више језика, гостујући по позиву с предавањима на четрдесетак америчких универзитета током деценија и у иностранству, од Канаде, Швајцарске, Немачке, Данске, Италије, Израела, Грчке, Аустралије, Аустрије и Мексика, све до Србије. Широк тематски дијапазон његових публикација и предавања односио се на историју архајске и класичне Грчке, грчку историографију, почетке политичког мишљења у Грчкој и на Блиском истоку, грчку појмовну историју, политичко и социјално окружење хомерског песништва, атинску демократију, питања рата и мира у антици, комплетну римску историју, време републике и грађанских ратова, с нарочитим акцентом на Цезара којим се бавио целог живота. Незахвално би било набрајати Куртове библиографске податке, захватају више десетина страница само наслови монографија, студија и заједничких публикација с водећим светским класичним стручњацима. Повремено се бавио и упоредним истраживањима античке, средњовековне и модерне историје, класичне и савремене демократије. Нажалост су недовршени остали дуготрајни пројекти од којих наводимо:

- Edition of and commentary on Caesar, *Civil Wars* (together with Gregory Bucher, Cynthia Damon, commissioned by Cambridge University Press)
- Book project: *Early Greek Political Thought in a Mediterranean Context*
- Book project: *Odysseus in a New World: Homer and Early Greek Society*
- Historical Commentary on Cassius Dio's Roman History, Books 41–44
- Book project: *The Roman Civil Wars*

Био је члан уредништва у научним часописима *Historia*, *Ancient History Bulletin* и *Journal for Classical Studies MS* (Matica srpska, Srbija)

Боравећи у Србији у септембру 2011. године, као гост Међународног научног скупа српског Античког друштва, одржао је низ предавања на филозофским факултетима у Београду и Новом Саду, која су изазвала велико интересовање наших млађих колега и студената, а предавач је био пријатно изненађен дискусијама слушалаца, као и њиховим знањем страних језика.

У нашем Класичном зборнику Матице српске објавио је следеће радове:

- K. Raaflaub, Rat je otac svega; politika rata, imperije i slobode u demokratskoj Atini, Зборник Матице српске за класичне студије 14, 2012, 7–28 (резиме на немачком).
- K. Raaflaub, The "Landmark Editions" and the New "Landmark Caesar", Зборник Матице српске за класичне студије 16, 2014, 109–111.
- K. Raaflaub, Walter Eder, 1941-2009: An Unconventional Ancient Historian, Зборник Матице српске за класичне студије 24, 2022, 145–154.

У Зборнику са скупа Друштва те године објавио је рад на основу свога излагања:

- K. Raaflaub, The Quest for Peace in the Ancient World: Why Greece? Антика, савремени свет и рецепција античке културе, Зборник радова

са међународног научног скупа одржаног у Београду и Сремској Митровици 2011. године, Београд, 2012, 306–330 (уредник К. Марицки Гаћански).

Као члан Редакције *Зборника Матице српске за класичне студије* радо је и колегијално суделовао, планирајући даље сусрете и сарадњу. Сад остаје да се проучава његово веома богато научно завештање, у једној већ дуже времена доста запостављеној науци, која је сувише обимна и тешка, а у модерном друштву не доноси профит. На то се Курт није обазирао, јер је ван огромних научних послова био и активан музичар, свирао је флауту – музичка традиција је била веома жива у његовој породици, његов млађи брат Beat Raaflaub је истакнути диригент. Курт се бавио и планинарењем и уживао у пријатељским сусретима. Многима ће недостајати. Захвални смо колегиници Дебори Бедекер на помоћи и предусретљивости, а надамо се да ћемо је можда, после ових тешких година, видети и у нашој средини, како је и Курт планирао.

Ксенија Марицки Гаћански